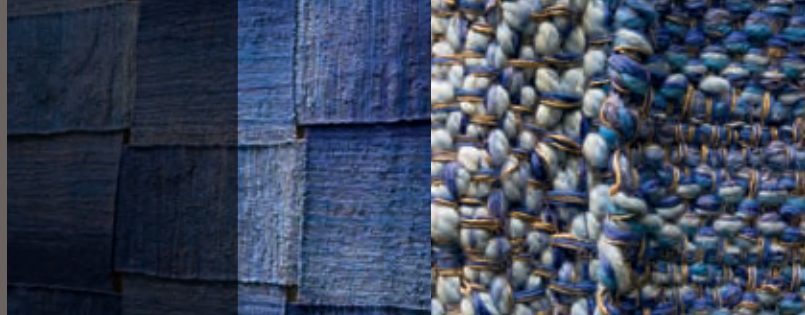

Van Appel tot Zofia

De kunstcollectie in en om het provinciehuis

Provincie Noord-Brabant

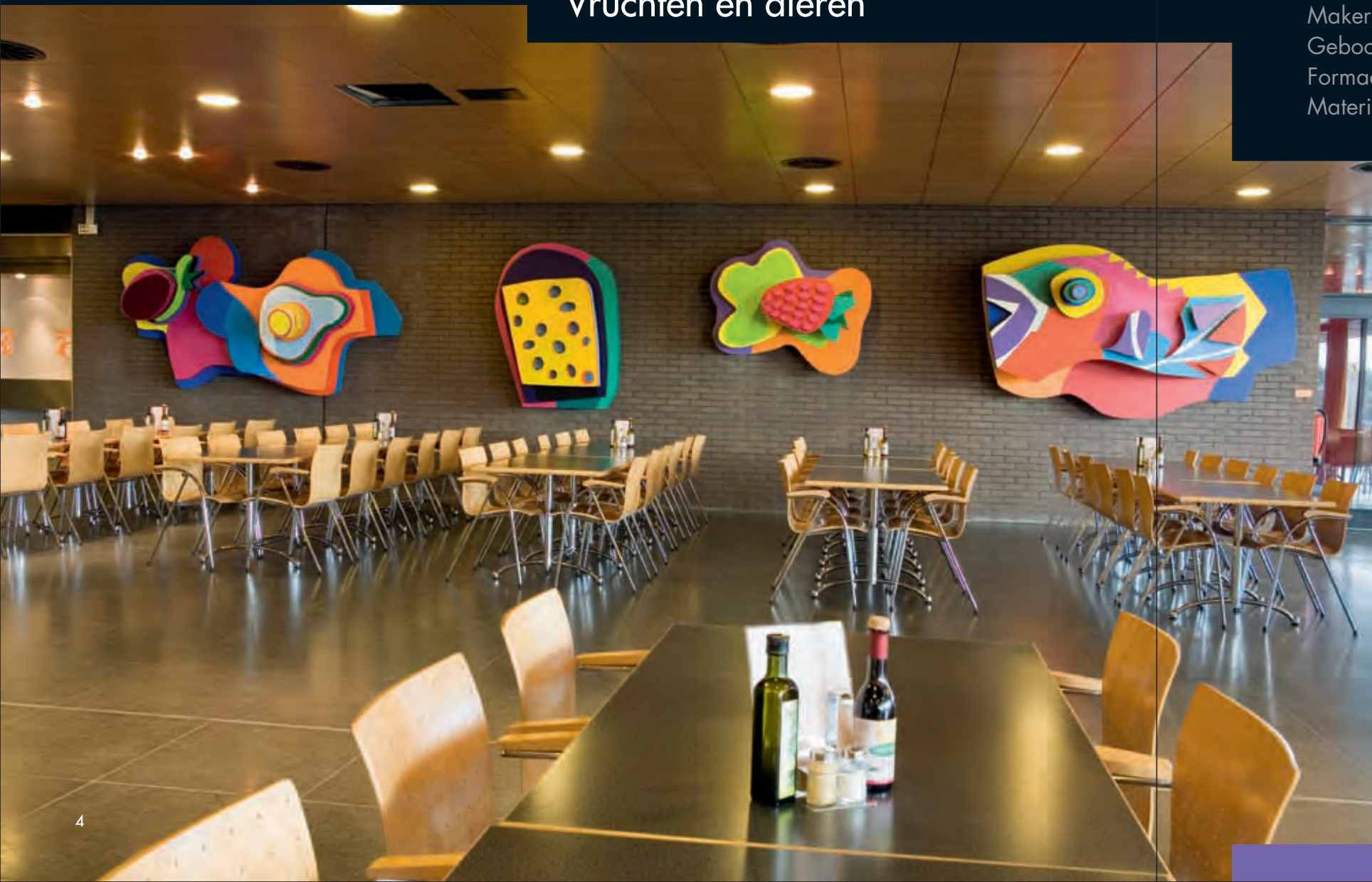
In dit boek zijn de voornaamste kunstwerken van het provinciehuis afgebeeld en beschreven. Het provinciehuis, een schepping van de Rotterdamse architect Hugh Aart Maaskant (1907 – 1977), werd op 12 november 1971 door koningin Juliana geopend. De architect koos voor eerlijke bouwmaterialen en een strakke inrichting. Bewust heeft hij zich nauwelijks bemoeid met de binnenhuisarchitectuur. Wel heeft hij in zijn adviezen hoge eisen gesteld aan de artistieke aankleding. Hij heeft daarbij zeer bewust geen versiering gewild, maar kunst. Deze kunst, zo stelde Maaskant, zou de eenvoud van het gebouw moeten benadrukken. Wel moest het kunst van hoog niveau zijn en moesten de kunstwerken de maat van het huis volgen om goed tot hun recht te komen.

Zo kwamen architect en opdrachtgever tot het idee van een wandkledencollectie. Maaskant wilde zich daarbij nadrukkelijk Europees oriënteren. Aan de collectie hebben dan ook niet alleen Nederlandse, maar ook Poolse, Franse, Deense en Spaanse kunstenaars vorm en inhoud gegeven. Vanaf het begin is gemeend dat de wandkledenverzameling niet statisch zou moeten zijn. Of anders gesteld: niet uitsluitend een beeld moest geven van de Europese wandtapijtkunst in het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw.

Alleen al door haar omvang mag de verzameling een hoogtepunt van het kunstbezit worden genoemd. Maar er is meer, zoals de plastieken die in en om het huis zijn geplaatst. Onder deze plastieken neemt de befaamde bronzen deur, die toegang geeft tot de Statenzaal, een bijzondere plaats in. In dit boek is een overzicht opgenomen van de voornaamste kunstwerken die zich op plaatsen bevinden waar ze voor iedereen vrij te bezichtigen zijn. Het overzicht beperkt zich tot de wandkleden, beelden en installaties. De meeste schilderijen die in het provinciehuis hangen zijn niet in deze uitgave opgenomen. Vrijwel alle werken in dit boek zijn, tenzij anders aangegeven, aangekocht en geplaatst in 1971.

Iedereen is van harte welkom in het provinciehuis om de voornaamste kunstwerken met eigen ogen te komen bekijken.

Vruchten en dieren

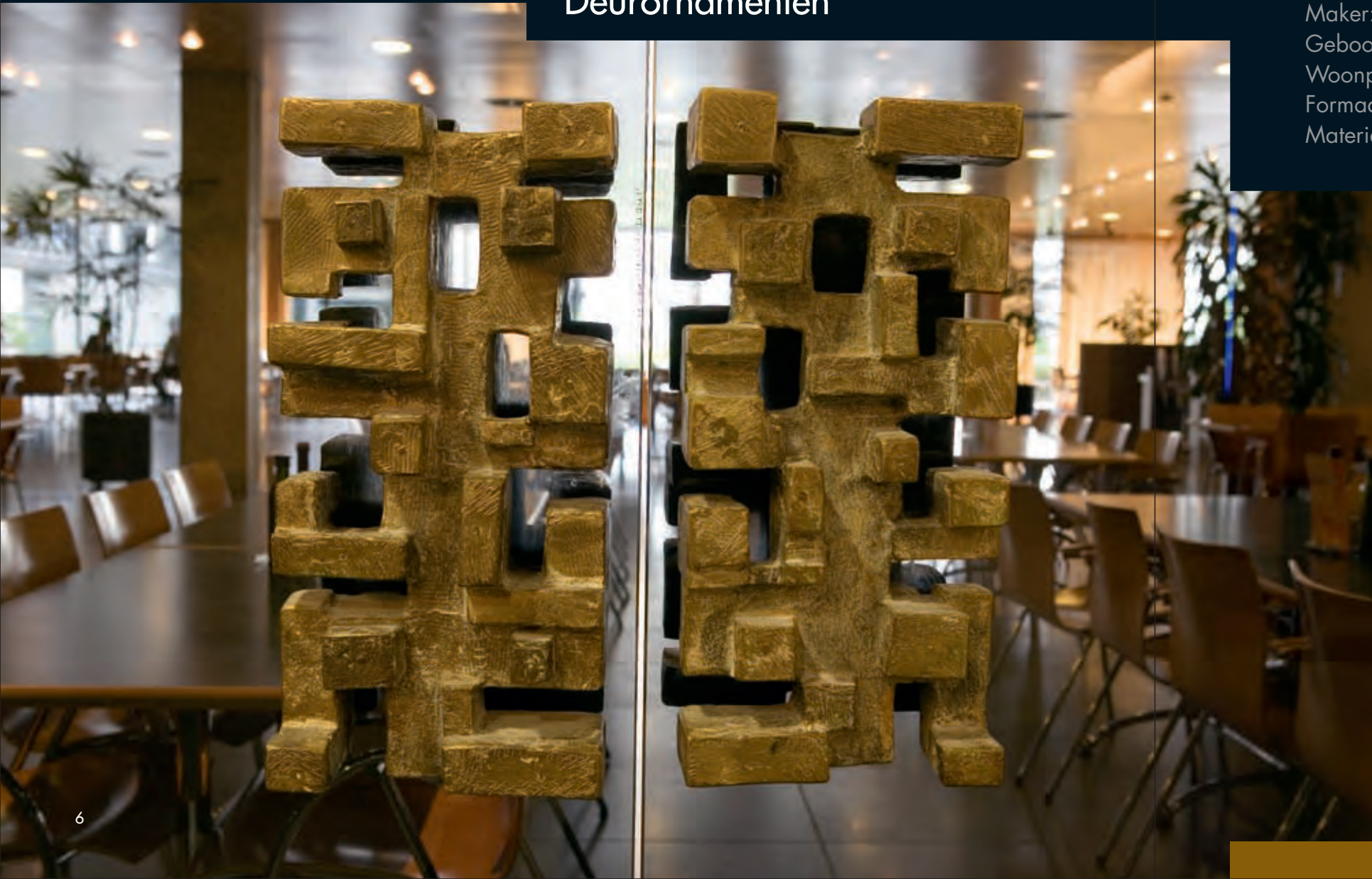
Maker: Karel Appel (1921 – 2006)
Geboorteplaats: Amsterdam
Formaat: 1000 x 160 cm
Materiaal: beschilderd reliëf, spaanplaat

Appel kreeg de opdracht het personeelsrestaurant op te fleuren. Hij schotelde de medewerkers tijdens de maaltijd 'Vruchten en dieren' voor. En inderdaad: Appel trakteert op heuse etenswaar: een boterham met kaas, aardbeien, gebakken eieren en een vis op een blaadje sla.

Het kunstwerk is vervaardigd in een werkplaats van de firma Van Vugt uit Liempde. Appel stond er op dat de verf speciaal in Amerika werd besteld en verfde zelf de platen.

Deurornamenten

Maker: Harry van de Thillart (1915)

Geboorteplaats: 's-Hertogenbosch

Woonplaats: Rosmalen

Formaat: per stuk 44 x 21 x 12 cm (h x b x d)

Materiaal: brons

Van de Thillart uit Rosmalen werkte twee maanden aan deze ornamenten.

Compositie

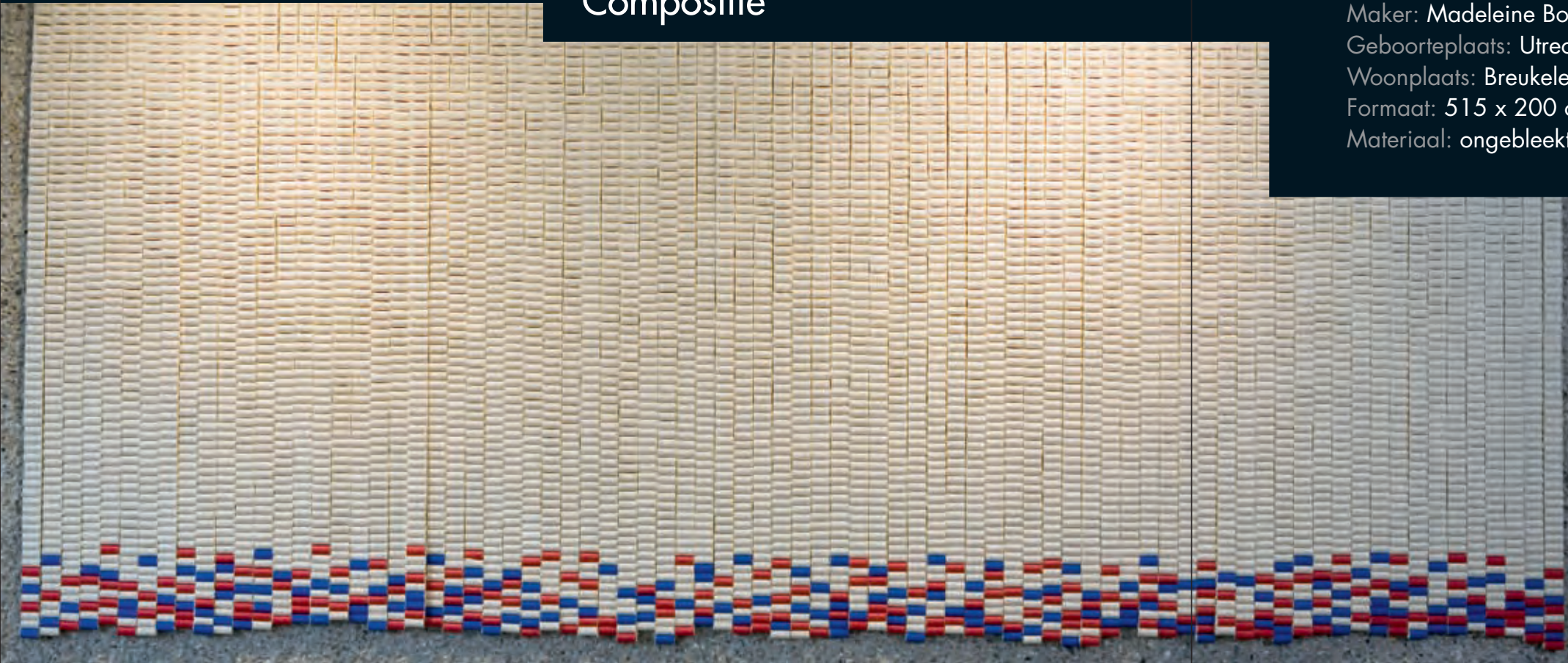
Maker: Madeleine Bosscher (1942)

Geboorteplaats: Utrecht

Woonplaats: Breukelen

Formaat: 515 x 200 cm

Materiaal: ongebleekt katoen

Op het eerste gezicht is deze compositie een groot, wit oppervlak met alleen aan de onderkant wat rode en helderblauwe accenten. Wie van dichterbij kijkt, ziet een compacte stapeling van strak opgerolde repen ongebleekt katoen.

De rolletjes liggen op hun kant in verticale banen. Doordat die soms iets verschuiven, krijg je een levendig oppervlak. De schaduwwerking versterkt die levendigheid nog.

Madeleine Bosscher is een van de pioniers van de Nederlandse textielkunst. Al vroeg experimenteerde ze met ongebruikelijk materiaal, zoals cellofaan en polyethyleen. Ook 'povere' stoffen zoals linnen en katoen schuwde ze niet. Bosscher onderzocht juist de beeldende mogelijkheden en waarden van allerlei materialen, op zoek naar het optimale effect.

Compositie

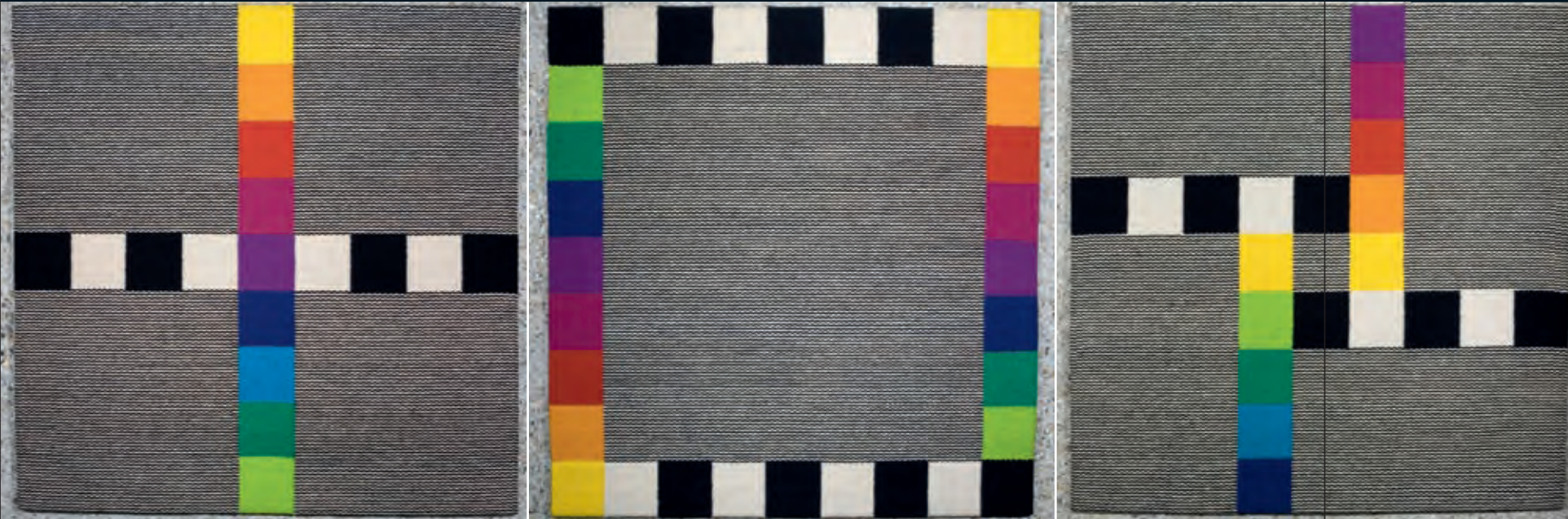
Maker: Ria van Eyk (1938)

Geboorteplaats: Venlo

Woonplaats: Eindhoven

Formaat: drie elementen, elk 170 x 170 cm

Materiaal: wol

De drie vierkante wandkleden hebben een geometrische voorstelling. De vormen zelf zijn op hun beurt ook opgebouwd uit vierkantjes. De ene keer zwart-wit, dan weer in alle kleuren van de regenboog. Het werk doet denken aan testbeelden van televisie.

Ria van Eyk laat zien wat textiel in wezen is: een kruising van horizontalen (inslagdraden) en verticalen (kettingdraden). Dit raster is het uitgangspunt van haar vormgeving. De wol die ze gebruikt, geeft het kleed zijn structuur.

Nikè

Maker: Edith Imkamp – Van der Does de Willebois (1930)

Geboorteplaats: Rosmalen

Woonplaats: 's-Gravenhage

Formaat: ca. 200 cm hoog

Materiaal: brons

Schenking van: de medewerkers van de Provincie

Nikè is de godin van de overwinning.

Ze staat voor de overwinning van de geest op de materie. De materie is sterker dan de geest is een omgedraaide betekenis van NIKE.

Dit beeld stond eerst in Den Haag op Plein 1830. Het bleek te koop en is toen aangeschaft als geschenk aan de Provincie. De huid van het beeld is ruw, het oppervlak is grof,

de randen zijn rafelig en lijken gescheurd.

Nikè lijkt zich als een vogel los te maken van de grond; het balanceert op slechts één punt. Dat laatste bleek trouwens een fysiek zwak punt in het beeld: een van de bodes kwam erachter dat hij er niet meer onderdoor kon lopen. Door het eigen gewicht was Nikè voorover gaan hangen. Het beeld is inmiddels weer rechtgezet.

Vendels

Maker: Krijn Giezen (1939)

Geboorteplaats: Noordwijk aan Zee

Woonplaats: Normandië (Frankrijk)

Formaat: 1185 x 300 cm

Materiaal: collage van leer, zeildoek, touw en andere materialen

Kunstenaar Giezen maakte zijn kunstwerken, zoals dit wandkleed, van spullen die hij langs de vloedlijn vond. Noordwijker Giezen liet zich inspireren door de vendelzwaaiers van de Brabantse schuttersgilden. Het kleed stelt vier vendels voor. Het gebruikte materiaal roept associaties op met de leefwereld van de visser, de jager of de ambachtsman. Nuanceringen van bruine kleuren resulteren in een krachtig kunstwerk.

Zonnebloemen

Maker: Pieter Wiegersma (1920)

Geboorteplaats: Deurne

Woonplaats: Deurne en Frankrijk

Formaat: 473 x 300 cm

Materiaal: wol

Wiegersma beperkte zich voor dit wandkleed tot de nuancerings van natuurlijk schapenwol. In kleine steekjes en vlakjes zette hij de details van de zonnebloemen neer, daarmee zijn liefde voor de natuur uitend. De kunstenaar uit Deurne maakt niet alleen wandkleden. Hij is glazenier, ceramist, schilder, tekenaar en ontwerper van sieraden.

Who is in charge of the titles here?

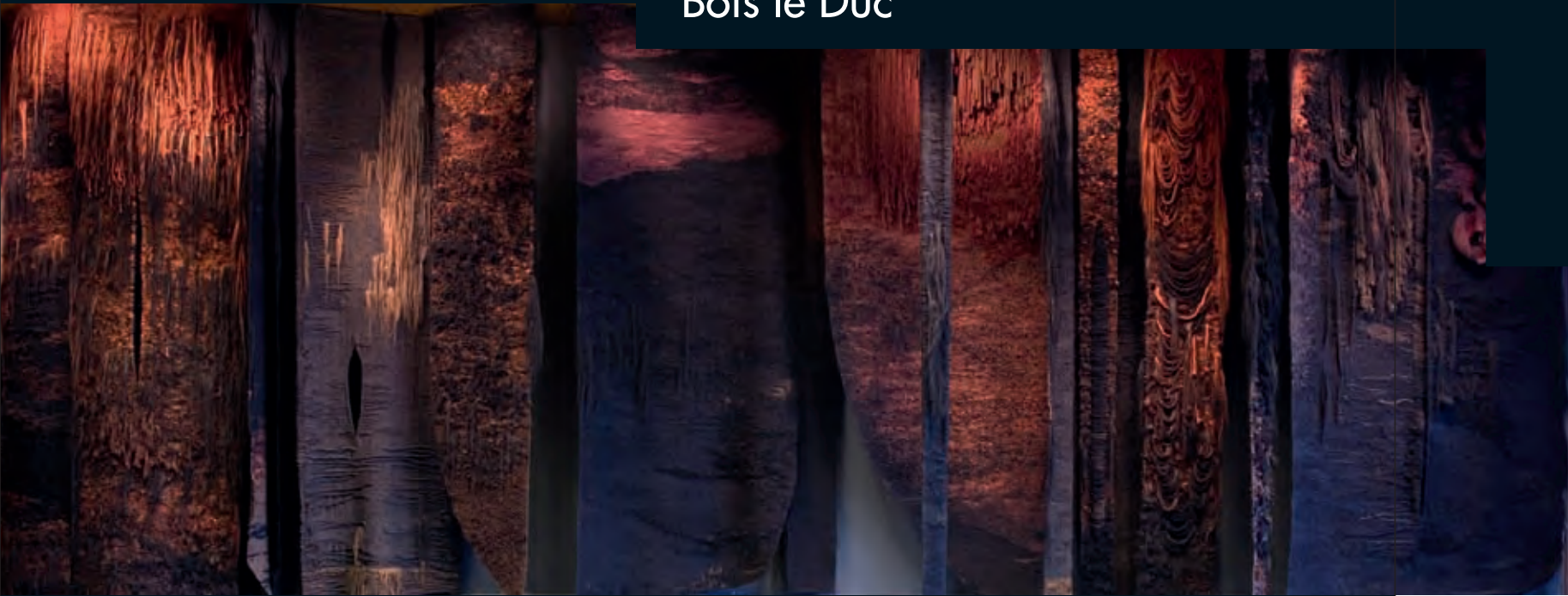
Maker: Sheila Hicks (1934)
Geboorteplaats: Hastings (VS)
Woonplaats: Parijs (Frankrijk), New York (VS) en Tokyo (Japan)
Formaat: 800 x 300 x 150 cm (h x b x d)
Materiaal: wol, linnen en katoen

'Who is in charge...' bestaat uit omwonden koorden, opgehangen tot levensgrote textiel-zuilen. Een immense waterval van draden die uit het grijze beton tevoorschijn komt.

Hicks kreeg de opdracht van de Provincie omdat ze materialen gebruikte van bedrijven uit Tilburg en Helmond. Bij het maken van het kleed schakelde ze bovendien leerlingen van de Tilburgse textielschool in.

Bois le Duc

Maker: Magdalena Abakanowicz (1930)
Geboorteplaats: Falently (Polen)
Woonplaats: Warschau (Polen)
Formaat: 2200 x 720 cm
Materiaal: sisal, wol en andere materialen
Schenking van: NV PNEM

Het wandkleed 'Bois le Duc' (bos van de hertog) hoort zonder twijfel tot de meest imposante kunstwerken in het provinciehuis. Het vult een van de kopse wanden van de Bois le Duczaal, waar het bijna dreigend op je af lijkt te komen. Het bijzondere van het kleed is dat het is opgebouwd uit vijftien banen, die zodanig zijn opgehangen dat een driedimensionale diepte wordt verkregen. Magdalena Abakanowicz was een van de eerste kunstenaars die dit toepaste.

Zij maakte dit wandkleed met twaalf Nederlandse en Poolse medewerkers. Haar inspiratie voor het kunstwerk haalde ze uit de stad 's-Hertogenbosch en de oerbossen uit haar vaderland. Het kleed van ongeveer acht bij twintig meter bestaat uit losse banen van grof geweven wol en touw (sisal), die verspringend zijn opgehangen. Op het oog is het een grillig, geheimzinnig, dicht bos met uitstulpingen, spleten en mysterieuze doorgangen. Het rood in het kleed doet denken aan de lichtval van een

ondergaande zon. 'Bois le Duc' werd in een fabriekshal in Utrecht in elkaar gezet. Vrachtauto's brachten de benodigde sisal uit Genemuiden en de wol uit België. Jaren geleden werd in het provinciehuis een cultuurprijs uitgereikt. De manifestatie eindigde met vuurwerk. Een van de vuurpijlen kwam in 'Bois le Duc' terecht en verschroeide een deel van het kleed. Een medewerkster van Magdalena Abakanowicz kon het kunstwerk herstellen. Voor omgerekend

een kleine € 5.000,- kon de klus geklaard worden. Drie dagen later belde de kunstenares zelf uit Oslo: ze had in de krant gelezen van de schade aan haar werk. Ze stond erop haar werk zelf te repareren, tegenspraak had geen zin. De kosten kwamen op het achtvoudige. Aangezien de verzekering al akkoord was gegaan met de eerste oplossing, kostte het heel wat moeite de maatschappij voor het hogere bedrag mee te krijgen. Bij de renovatie van het provinciehuis (1997 – 2000) is in 1999 het hele wandkleed in losse repen van de muur gehaald en in lange, platte kisten opgeslagen. Daarna is het in de oorspronkelijke gedaante teruggeplaatst.

Luchter van Venetiaans glas

Maker: Glasatelier Venini (Italië)

Formaat: diameter geheel 500 cm, hoogte elke 'kroon' ca. 80 cm

Materiaal: glas, metaal

Het gerucht wil dat het aantal kelken (114 stuks) van de luchter gelijk staat aan het aantal gemeenten dat Brabant in 1971 telde. Dan moet iemand zich flink verteld hebben, want dat waren er 131. Waarmee het gerucht naar het rijk der fabelen kan. De kroonluchter komt van het eiland Murano, bekend om zijn glasblazers.

Kabinetorgel

Maker: Jan Jacob Vool (1748 – 1819)

Geboorteplaats: Frankfurt a/d Oder (toenmalig Oost-Duitsland)

Formaat: 260 x 130 x 80 cm (h x b x d)

In bruikleen van: Stichting Karel Bouman, 1979

Het orgel is gebouwd in 1804. Vool wordt algemeen beschouwd als een van de beste huisorgelbouwers van Nederland, dit exemplaar wordt bovendien verder als 'bijzonder' omschreven. Vool vestigde zich in 1775 in

Amsterdam, waar dit orgel ook is gebouwd. Het orgel wordt drie keer per jaar bespeeld in de maanden januari, februari en maart.

Compositie

Maker: Herman Scholten (1932)
Geboorteplaats: Amsterdam
Woonplaats: Laren (NH)
Formaat: 475 x 300 en 200 x 200 cm
Materiaal: wol

Van oorsprong is dit een combinatie van vloerkleed en wandkleed. Het wil een werkstuk zijn dat van de grond af aan zijn ontwikkeling tot kunstwerk beschrijft. In een interview heeft Scholten eens het volgende gezegd: 'Ik maak geweven structuren, vormen en kleuren tot een geheel dat de gevoelswaarde uitdrukt die ik wens uit te drukken.'

De rechte lijnen zijn wellicht te verklaren door het feit dat hij in een Rietveld-huis woont, met daar slechts één schilderij: een Mondriaan.

Teken

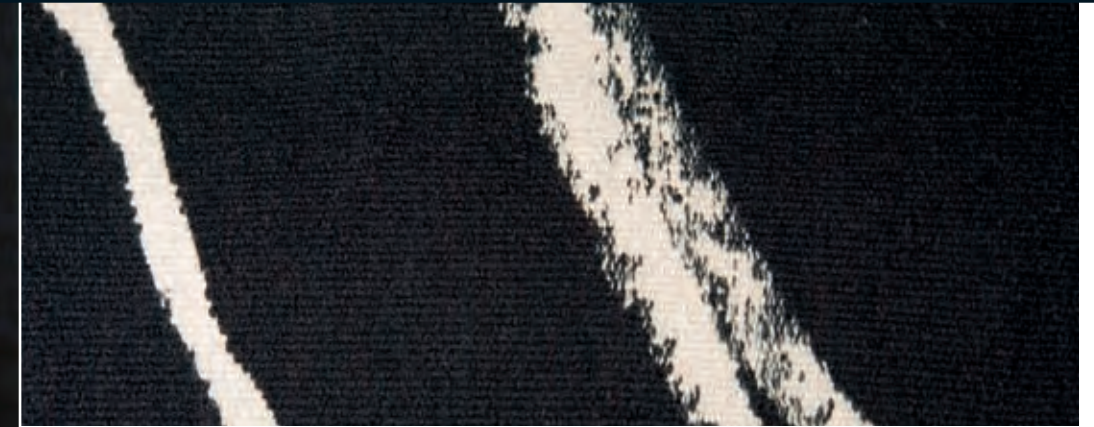
Maker: Jan Groth (1938)

Geboorteplaats: Stavanger (Noorwegen)

Woonplaats: Braade (Denemarken)

Formaat: 475 x 300 cm

Materiaal: wol

Teken is in wol geweven. De kunstenaar maakte het samen met zijn vrouw. Heldere witte lijnen tekenen zich af tegen een zwarte achtergrond, als los uit de hand getrokken

krijtstrepen. Ze lijken de ondergrond nauwelijks te raken. Ze vormen grillige lussen die zich spanningsvol van de ene hoek naar de andere bewegen.

Compositie

Maker: Michel Tourlière (1925 – 2004)
Geboorteplaats: Beaune (Frankrijk)
Formaat: 475 x 300 cm
Materiaal: wol

Tourlière combineert in dit wandkleed de schilderkunst en de tapijtkunst met zijn motief: het landschap van zijn geboortegrond, Beaune, Côte d'Or. De Fransman maakte dit werk speciaal voor het provinciehuis. De relatie met het herkenbare landschapsbeeld is verder te zoeken dan gebruikelijk. De blik van de beschouwer heeft geen houvast: er is geen

horizon, geen scheiding tussen lucht en aarde. Tourlière zocht zijn thema's in de wijngaarden van zijn geboortestreek. De groene en blauwe tinten geven blad en druiventrossen weer. De zwarte verticale streepjes creëren diepte. In dit briljant geweven kleed gaf hij ze abstract weer. De golvende lijnen en een ritmisch lijnenspel duiden op de glooiende wijnvelden en de strak opgestelde wijnstokken in het Franse landschap.

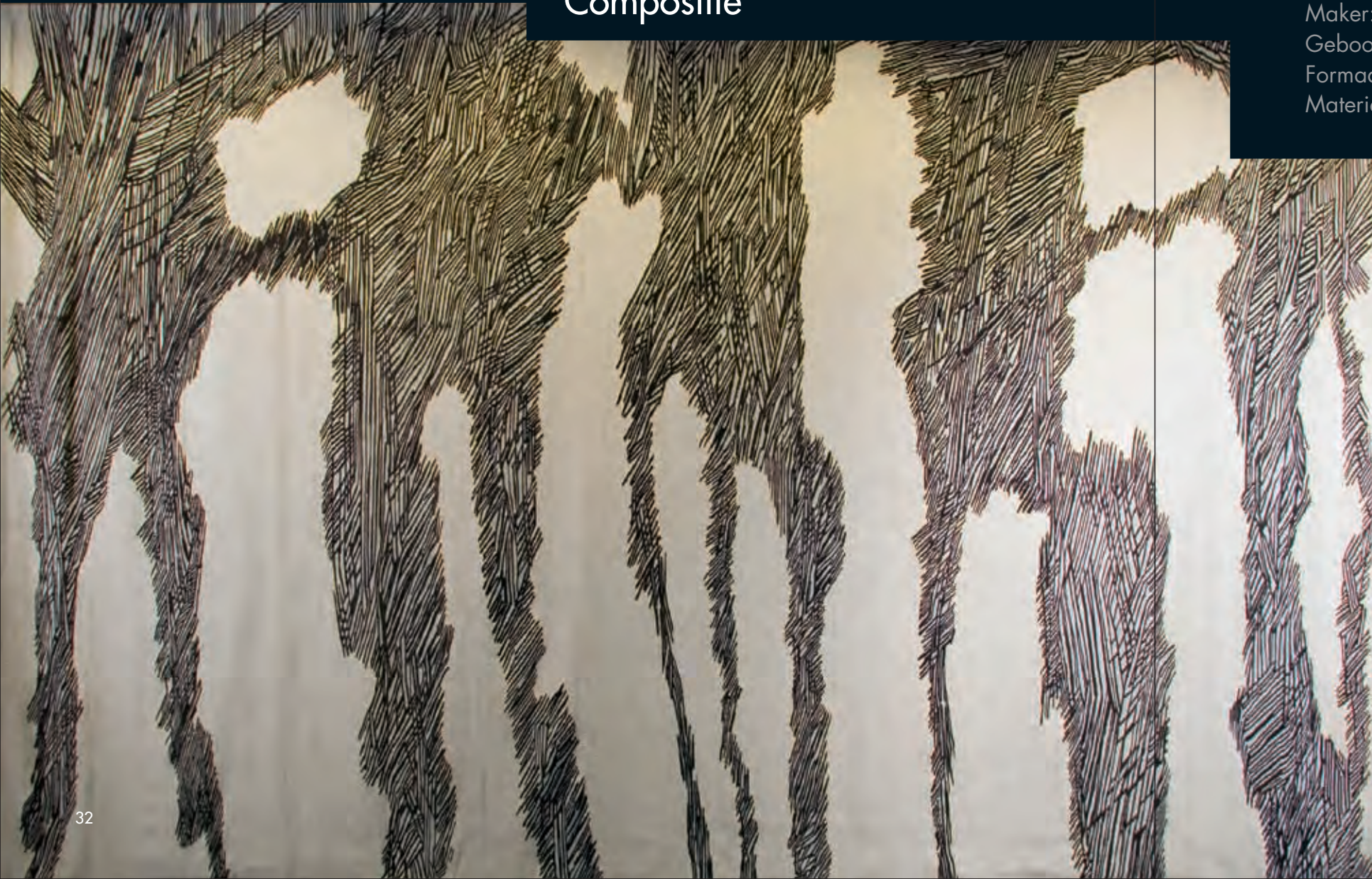
Compositie

Maker: Wil Fruytier (1915 – 2007)

Geboorteplaats: Deventer

Formaat: 475 x 300 cm

Materiaal: zijde en wol

De ontwerpster maakte dit wandkleed van wol en zijde. Het werk heeft een sterk grafisch karakter door de luchtige, bruine arceringen op een grijze en ivorkleurige achtergrond. Door de zijde ontstaat een levendige structuur.

Fruytier ontwierp helder en eenvoudig, om de eigenschappen van het gebouw van Maaskant te onderstrepen. Haar kleed moest in harmonie zijn met de architectuur.

Renaud et Armide

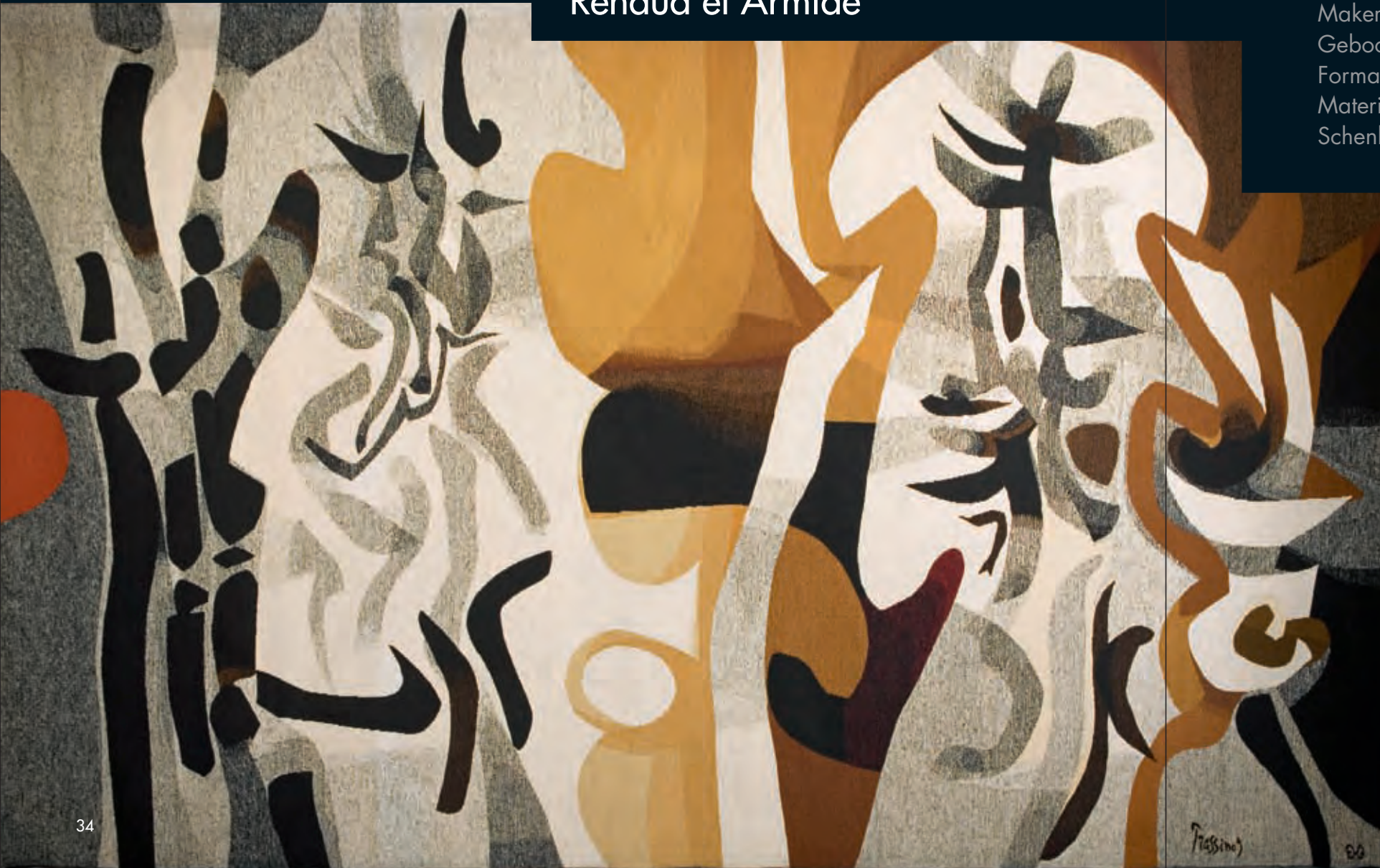
Maker: Mario Prassinos (1916 – 1985)

Geboorteplaats: Constantinopel (Turkije)

Formaat: 475 x 300 cm

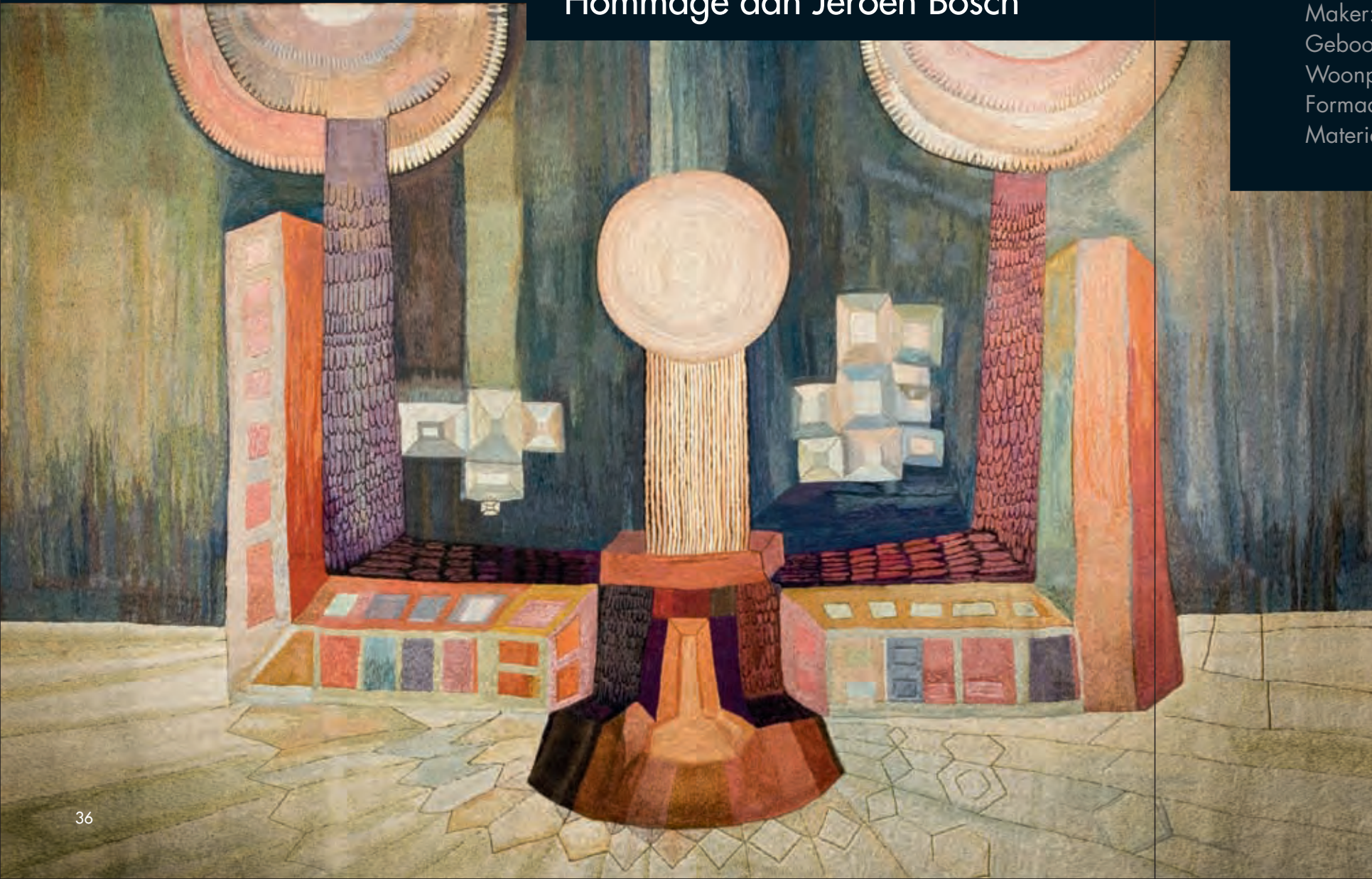
Materiaal: wol

Schenking van: gezamenlijke waterschappen

Dit wandkleed van Prassinos verwijst naar een verhaal uit 'Jerusalem bevrijd' van de Italiaanse renaissance-dichter Torquato Tasso. De rode cirkel is kenmerkend voor de uit Griekse ouders geboren kunstenaar. Het is terug te vinden op bijna al zijn wandkleden.

Hommage aan Jeroen Bosch

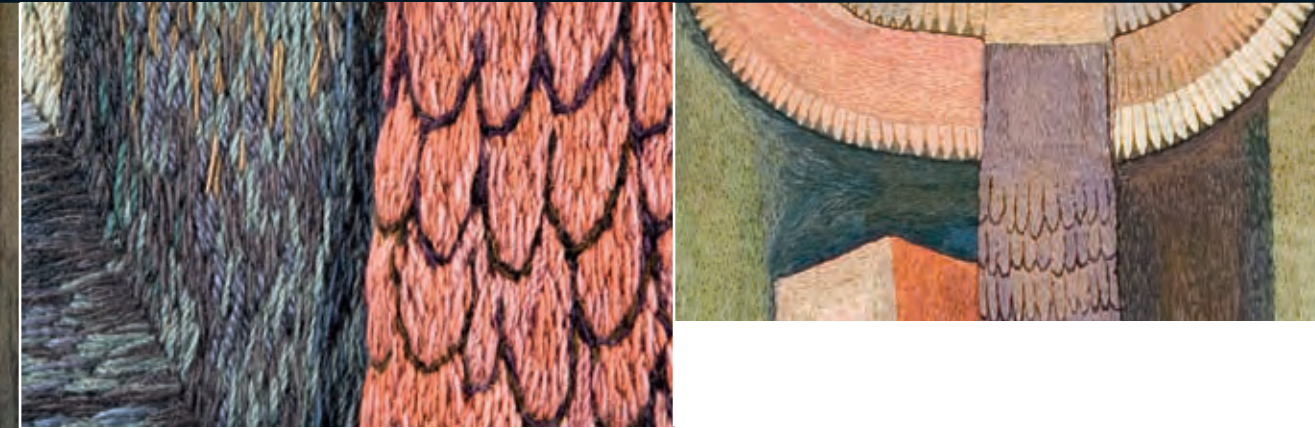
Maker: Aurelia Muñoz de Ventosa (1926)

Geboorteplaats: Barcelona (Spanje)

Woonplaats: Barcelona (Spanje)

Formaat: 475 x 300 cm

Materiaal: wol

Muñoz de Ventosa borduurde dit wandkleed samen met een medewerkster helemaal met de hand – een klus die anderhalf jaar in beslag nam. In het midden van het kleed staat een grote, altaarachtige vorm. Een kolom op een voetstuk bestaat uit dikke koorden, die in reliëf op het vlak liggen. Dit geeft het wandkleed erg veel diepte. Vooral ook door de ivoren vloer-

lijnen en de richting van de steken van de vierkanten. Dit valt vooral van afstand goed op. De zachte, vooral blauwe en groene tinten, zijn met natuurlijke kleurstoffen geleverd. De kunstenares liet zich vooral inspireren door de Spaanse religieuze kunst van de straat en de pre-Columbiaanse kunst. Ze bestudeerde oude Spaanse en Arabische borduur- en knoop-technieken.

Compositie in paars

Maker: Ria van Eyk (1938)

Geboorteplaats: Venlo

Woonplaats: Eindhoven

Formaat: 800 x 300 cm

Materiaal: wol

Schenking van: gezamenlijke gemeenten van Noord-Brabant

Bijzonderheden: gefinancierd met 'restgeld' van de bronzen deur (dissidentenpot)

Van Eyk maakte dit gekleurde wandkleed met grillige verticale banen speciaal voor de grote vergaderkamer. De paarsblauwe banen worden van elkaar gescheiden door kleine lusjes wol. Dat geeft het kleed een levendig aanzien.

Uit voor en tegen een zaak die draait

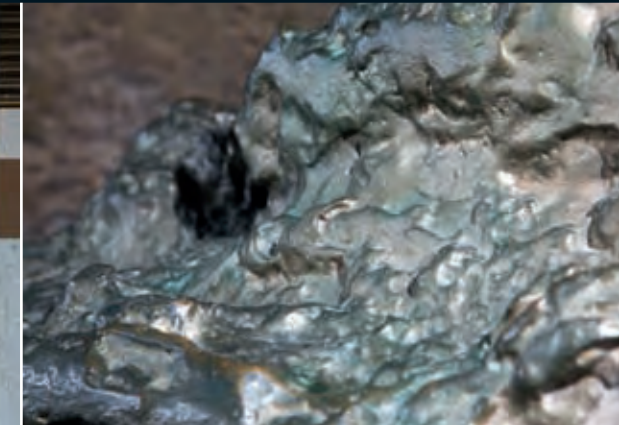
Maker: Toon Slegers (1929 – 2004)

Geboorteplaats: Mierlo

Formaat: 420 x 220 x 80 cm (h x b x d)

Materiaal: brons

Schenking van: inwoners provincie Noord-Brabant

‘De dikke deur’, zo heet hij in de volksmond. Met 4 x 2,5 meter en vier ton schoon aan de haak is het waarschijnlijk de zwaarste deur van Europa. Maar ook de lichtst beweegbare: door een spil kan de deur met één vinger worden geopend. Hij roept je door zijn imposantheid een halt toe, maar is door de draaiconstructie ook gastvrij.

De deur is gemaakt door klokkengieterij Eijsbouts uit Asten. Het grillige oppervlak doet denken aan natuurformaties uit de oertijd. Er is voor de stevigheid kogelvrij glas in verwerkt. Dit beschadigt niet. Gewoon glas zou niet te vervangen zijn.

De in het brons gegoten tekst ‘Uit Voor En Tegen Een Zaak Die Draait’ wijst op de makkelijk te openen deur, maar vooral op de overwegingen en stemmingen van Provinciale Staten van Noord-Brabant. De deur was een geschenk van de gemeenten, die per inwoner een dubbeltje moesten betalen. Daar was niet iedere gemeente voorstander van, en ook daar verwijst de tekst naar.

Vrouwenmantel, vrouwentongen

De maker: Maria Roosen (1957)

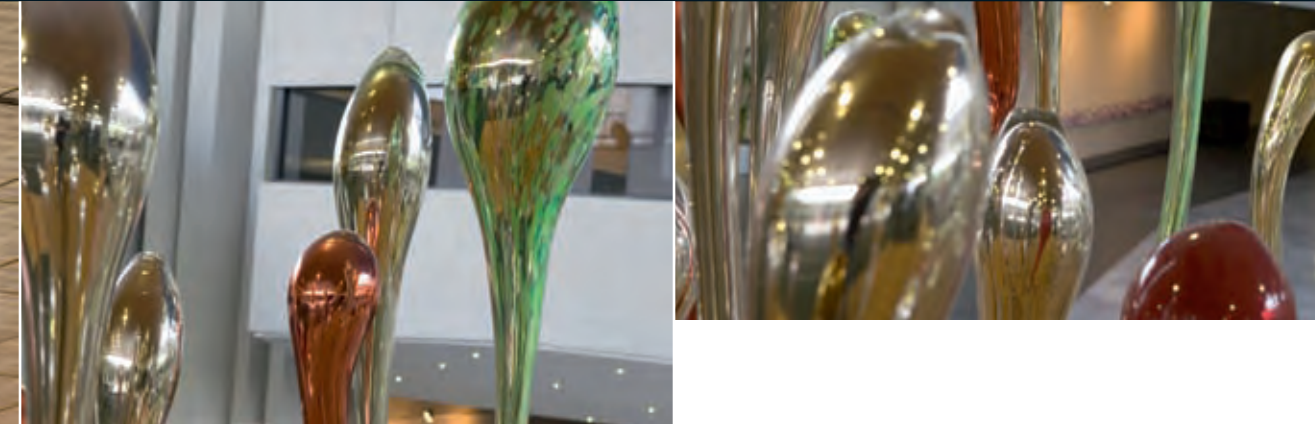
Geboorteplaats: Oisterwijk

Woonplaats: Arnhem

Formaat: maximale hoogte 200 cm

Materiaal: verschillende soorten glas, spiegel, hout, metaal

Aangekocht: 2006

Maria Roosen kreeg de opdracht een kunstwerk te maken voor de patio op de eerste verdieping en de plantenbak boven de receptie. Ze combineert de horizontale lengte van de patio met de verticale vormen in de plantenbak. De glazen vormen in de patio zijn afgeleid van de natuur; druppels, kiezels en paddenstoelen.

Het weer en de luchten weerspiegelen in het glas, zodat er een levendig beeld ontstaat. Vrouwenmantel en vrouwentongen zijn ook plantennamen. Ze verwijzen naar de natuur waar de provincie zo bekend om staat.

Provinciewapen

Maker: Niel Steenberg (1911 – 1997)

Geboorteplaats: Steenberg

Formaat: 160 x 200 x 35 cm (h x b x d)

Materiaal: brons

Schenking van: aannemer, onderaannemers en leveranciers bij de bouw in 1971

Het officiële wapen van de provincie Noord-Brabant is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 15 juli 1920. De omschrijving luidt: 'In sabel een leeuw van goud, getongd en genageld van keel; het schild gedekt met de hertogelijke kroon van goud, gevoerd van keel met hermelijnen opslagen; schildhouders: twee gouden leeuwen getongd van keel'. Het wapen is gelijk aan het wapen van het voormalige hertogdom Brabant.

Samenwerking

Maker: Ton Buynsters (1936 – 1998)

Geboorteplaats: Haaren

Formaat beeld: 235 cm

Materiaal: brons

Schenking: bij het 100-jarig bestaan van de Provinciale Waterstaat in 1976

Dit beeld staat – als u het terrein van het provinciehuis op komt – rechts in het gras. Dat is gemeentegrond.

Zeug met biggen

Maker: Kees Jansen (1946)

Geboorteplaats: Dongen

Woonplaats: Gendringen

Formaat: basement beton 365 x 185 x 80 cm (l x b x h),
beelden hoogte max 110 cm

Materiaal: brons

Schenking van: de Noordbrabantse Christelijke Boerenbond
N.C.B. in 1979

Kunstenaar Kees Jansen heeft enkele weken in een varkensstal vertoefd om het gedrag en de vormen van varkens en biggen vast te leggen. De big die het meest aan de straatkant staat, is tot twee maal toe ontvreemd. De eerste keer was dat door protesterende boeren (rond 2000, samen met twee andere biggen), maar die boeren brachten na een tijd de big keurig terug. Diegene(n) die in 2006 dezelfde big hebben ontvreemd, hebben het dier nooit terugbezorgd bij de Provincie. De kunstenaar heeft dan ook een nieuw exemplaar vervaardigd.

Paardentorso

Maker: Arthur Spronken (1930)

Geboorteplaats: Beek, Limburg

Woonplaats: Beek, Limburg

Formaat: 180 cm

Materiaal: brons

Schenking van: de waterleidingmaatschappijen in
Noord-Brabant

Spronken werd eind zestiger / begin zeventiger jaren door veel overheden omarmd omdat zijn kunst het goede midden hield tussen abstract en realistisch (of tussen modern en klassiek). Er staan dan ook veel werken van hem bij tal van gemeenten en Provincies. Paardentorso stond oorspronkelijk vrij in de ruimte, maar staat sinds de realisering van de nieuwbouw in 1994 meer besloten.

Le Bois du Roi

Maker: Mario Prassinos (1916 – 1985)
Geboorteplaats: Constantinopel (Turkije)
Formaat: 1000 x 300 cm
Materiaal: wol

Prassinos, uit Griekse ouders geboren, woonde tientallen jaren in Frankrijk. Daar was de natuur zijn grote inspiratiebron. Hij ontwierp zijn kleden zelf, maar liet de uitvoering over aan de wevers van Aubusson (beroemde opleidingschool voor textielkunstenaars vlakbij Parijs). Die moesten het strikt volgens aangegeven lijnen en kleuren uitvoeren.

Stierenkop

Maker en naam van het kunstwerk
onbekend.

Compositie

Maker: Zofia Butrymowicz (1904 – 1987)
Geboorteplaats: Warschau (Polen)
Formaat: 475 x 300 cm
Materiaal: wol

De handgesponnen wol en de gloedvolle tinten waarin het kled is geverfd, maken het heel levendig. De voorstelling, een bol die uitwaaiert, is ondergeschikt aan het spel van draden, structuren en kleurovergangen.

Alruin

Maker: Veerle Dupont (1942)
Geboorteplaats: Antwerpen (België)
Woonplaats: Antwerpen (België)
Formaat: 385 x 410 cm
Materiaal: wol
In bruikleen van: het provinciebestuur van Antwerpen, België

De tapijten van de Antwerpse Dupont worden omschreven als 'wilde begroeiingen met de geur van aarde, wind en regen. Ze groeien langzaam tussen de gespannen draden, zoals planten uit hun wortels'. Een passende omschrijving voor dit wilde kunstwerk.

Portret koningin Juliana

Maker: Kees Verwey (1900 – 1995)
 Geboorteplaats: Amsterdam
 Formaat: 180 x 240 cm
 Materiaal: temperaverf op doek
 Schenking van: gezamenlijke provincies van Nederland

Met slechts enkele rake lijnen heeft de schilder het uiterlijk en het karakter van de geportretteerde getroffen. Het straalt gezag en waardigheid uit, maar toont ook haar medemenselijkheid. Verwey streefde niet naar een gedetailleerd portret, maar gaf in sobere lijnen en vlakken de essentie weer.

Portret koningin Beatrix

Maker: Mari Andriessen (1897 – 1979)
 Geboorteplaats: Haarlem
 Formaat: 45 x 23 x 23 cm (h x b x d)
 Materiaal: brons

Koningin Wilhelmina

Maker: Charlotte van Pallandt (1898 – 1997)
 Geboorteplaats: Arnhem
 Formaat: 53 cm
 Materiaal: brons
 Schenking van: J.H.H. Stienstra, 1983

Een ander beeld van koningin Wilhelmina, ook van de hand van Charlotte van Pallandt, staat voor het Paleis Noordeinde in 's-Gravenhage. Van Pallandt heeft ooit les gegeven aan (toen nog) prinses Beatrix.

Koningin Juliana

Maker: Pieter d'Hont (1917 – 1997)
 Geboorteplaats: Hilversum
 Formaat: 55 x 20 cm
 Materiaal: brons
 Schenking van: Provinciale Staten van Noord-Brabant

Borstbeeld Van Voorst tot Voorst

Maker: Toon Dupuis (1877 – 1937)
 Geboorteplaats: Antwerpen (België)
 Formaat: 82 cm hoog
 Materiaal: marmer

Baron Van Voorst tot Voorst was commissaris van de koning van de Provincie Noord-Brabant van 1894 tot 1928. Zijn kleinzoon werd later gouverneur van de provincie Limburg.

◀ De bel

Maker: Koninklijke Klokkengieterij Eijsbouts in Asten

Formaat: 31 cm hoog

Materiaal: koper

Cadeau: voor koningin Juliana

De koperen bel luidt het begin van de Statenvergaderingen in. Er zijn er eigenlijk twee van. Dat zit zo: bij de opening van het provinciehuis door koningin Juliana werd een cadeau voor haar bedacht. Dat werd een bronzen bel met de stamboom van de koninklijke familie, met daarbij de tekst: 'Geschonken door de Provincie Noord-Brabant'. De fameuze klokkengieterij Eijsbouts uit Asten kreeg de opdracht. De bel kwam keurig op tijd en werd alom bewonderd. Totdat iemand drie dagen voor de opening ineens zag dat de tekst 'Geschonken door...' ontbrak. De tekst op de bestaande bel aanbrengen bleek onmogelijk, dus moest er een nieuw exemplaar gegoten worden. Na dag en nacht werken kwam op de vrijdag van de opening, om 10.00 uur, de bel *nét* op tijd aan. Met de goede tekst. De toenmalige commissaris dr. C. Kortmann bood de bel aan de koningin aan, die hem op Soestdijk liet ophangen. De bel met alleen de stamboom hangt nu in het provinciehuis.

◀ Zadeloverslagencampagne

Maker: Jan Hein van Melis (1962)

Geboorteplaats: Veghel

Woonplaats: Rijen

Formaat: 700 x 420 x 300 cm (h x b x d)

Materiaal: textiel, hout en metaal

Een installatie, waarvan vooral de twee oranje brommertjes de aandacht trekken. De brommertjes vervoeren zakken wol om vilt te maken voor de zadeloverslag. De installatie is demontabel en kan als kermisattractie ingezet worden. Van Melis voert overigens al zijn projecten in oranje uit. Het achterkleed is speciaal voor hem gemaakt bij het Textielmuseum in Tilburg.

◀ Glasplastiek

Makers: Frans Jacobs (ontwerper)
en Joop van den Broek (glazenier)
(beiden uit Nederland)
Formaat: 50 x 300 cm
Materiaal: gekleurd bruut glas

Deze glasplastiek is te zien naast de toegangsdeur tot de kamer van de commissaris van de koningin.

▲ Beeld D'n Oetel

Maker: Zuster Jesualda (Joke) Kwanten (1901 – 2000)
Geboorteplaats: Gendt (Betuwe)
Formaat: 60 cm
Materiaal: brons
Een schenking van: carnavalsvereniging De Oetels
uit Berlicum in 1983

Zuster Jesualda, dochter van een hoofdonderwijzer, had haar atelier bij de Zusters van Liefde in Tilburg. Rond 1930 trad ze tot deze congregatie toe. Ze vervaardigde ook beelden van onder meer Toon Hermans en Mary Dresselhuys. Het stukje grond onder het beeldje is gepacht door carnavalsvereniging De Oetels uit Berlicum. Iedere vrijdag vóór carnaval betalen ze de pacht: één tonnetje bier. Daarna barst in het provinciehuis het carnaval los voor het personeel, hun familie en buurtbewoners.

▲ Un arbre, une maison

Maker: Corneille (Cornelis Guillaume Beverloo) (1922)
Geboorteplaats: Luik (België)
Woonplaats: Parijs (Frankrijk)
Formaat: 120 x 140 cm
Materiaal: olieverf op doek

Bijzonder kleurrijk is 'Un arbre, une maison' van Corneille. Het doek geldt als een van de beste vroege werken van deze lyricus onder de Cobra-kunstenaars.

Beschilderd olijfhout ▶

Maker: Karel Appel (1921 – 2006)
Geboorteplaats: Amsterdam
Formaat: 90 x 70 x 62 cm (h x b x d)
Materiaal: hout
Schenking van: architect Maaskant aan de Provincie

Hoewel de medewerkers van de Provincie dit het 'koetje' noemen, is dit werk van Appel een beschilderde wortel van een olijfbom.

Bronzen deurornamenten

Maker: Gerard Bruning (1930 – 1987)

Geboorteplaats: Amsterdam

Formaat: 2 stuks, elk 44 x 21 x 12 cm (h x b x d)

Materiaal: brons

Schenking van: de Koninklijke Nederlandse Heidemij en de NV Grontmij

Gerard Bruning, die lang in Cuijk heeft gewoond, was niet alleen beeldhouwer, maar ook dichter en essayist. Deze bronzen deurornamenten zijn gemaakt voor de Bois le Duc-zaal.

Deurornamenten hoofdingang

Maker: Theo van Brunschot (1937 – 1997)

Geboorteplaats: Eindhoven

Formaat: 48 x 25 x 12 cm (h x b x d)

Materiaal: marmer

Deze deurornamenten bevinden zich bij de hoofdingang van het provinciehuis.

Stromen en groeien

Makers: Hub Hendrickx (Schijndel) en Johan Lennarts (Eindhoven)

Formaat: 2 elementen van 400 x 400 x 400 cm (h x b x d)

Materiaal: steen, metaal, water en planten

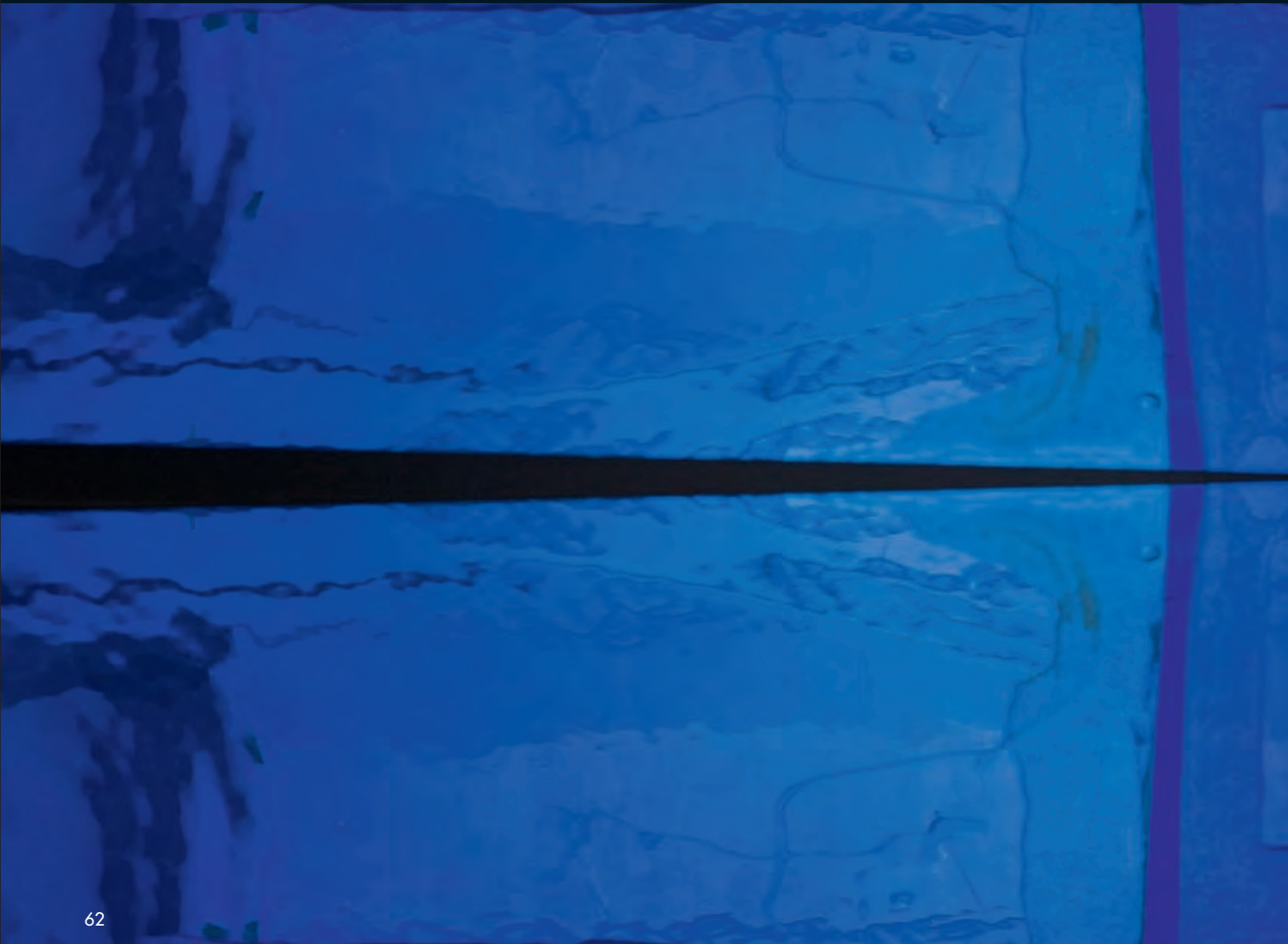
‘Het is een zogeheten kinetisch kunstwerk. Niet het ding, maar de daardoor op gang gebrachte en geregelde beweging is de vorm van het kunstwerk’, zo staat in een eerder uitgekomen boek over de wandkleden en kunstwerken in het provinciehuis, uitgegeven door Malmberg in ‘s-Hertogenbosch. De geleeheid van een landschap, de loop van een rivier en de vegetatie van een landschap worden in deze ‘installatie’ vormgegeven. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het kunstwerk een aantal jaren niet heeft gefunctioneerd, maar sinds 2007 is het weer vol in bedrijf.

- Abakanowicz, Magdalena Bois le Duc 21
 Andriessen, Mari Portret koningin Beatrix 50
 Appel, Karel Vruchten en dieren 5
 Appel, Karel Olijfhout 55
 Bosscher, Madeleine Compositie 9
 Broek, Joop van den (glazenier) en Jacobs, Frans (ontwerper) Glasplastiek 54
 Bruning, Gerard Deurornamenten 56
 Brunschot, Theo van Deurornamenten hoofdingang 57
 Buynsters, Ton Samenwerking 47
 Butrymowicz, Zofia Compositie 49
 Corneille (Cornelis Guillaume Beverloo) Un arbre, une maison 55
 d'Hont, Pieter Koningin Juliana 51
 Dupont, Veerle Alruin 49
 Dupuis, Toon Van Voorst tot Voorst 51
 Eijsbouts, Koninklijke Klokengieterij Bel 52
 Eyk, Ria van Compositie 11
 Eyk, Ria van Compositie in paars 39
 Fruytier, Will Compositie 33
 Giezen, Krijn Vendels 15
 Groth, Jan Teken 29
 Hendrickx, Hub en Lennarts, Johan Stromen en groeien 57
 Hicks, Sheila Who is in charge of the titles here? 19
 Imkamp-Van der Does de Willebois, Edith Nikè 13
 Jacobs, Frans (ontwerper) en Broek, Joop van den (glazenier) Glasplastiek 54
 Jansen, Kees Zeug met biggen 47
 Kwanten, Zuster Jesualda (Joke) D'n Oetel 54
 Lennarts, Johan en Hendrickx, Hub Stromen en groeien 57
 Melis, Jan Hein van Zadeloverslagencampagne 53
 Muñoz de Ventosa, Aurelia Hommage aan Jeroen Bosch 37
 Onbekend Onbekend 49
 Pallandt, Charlotte van Koningin Wilhelmina 51
 Prassinis, Mario Le Bois du Roi 48
 Prassinis, Mario Renaud et Armide 35
 Roosen, Maria Vrouwenmantel, vrouwentongen 43
 Scholten, Herman Compositie 27
 Slegers, Toon Uit voor en tegen een zaak die draait 41
 Spronken, Arthur Paardentorso 47
 Steenbergen, Niel Provinciewapen 46
 Thillart, Harry van de Deurornamenten 7
 Tourlière, Michel Compositie 31
 Venini, glasatelier Luchter 23
 Verwey, Kees Portret koningin Juliana 50
 Vool, Jan Jacob Kabinetorgel 25
 Wiegersma, Pieter Zonnebloemen 17

- Alruin Dupont, Veerle 49
- Bel Eijssbouts, Koninklijke Klokengieterij 52
- Bois le Duc Abakanowicz, Magdalena 20
- Compositie Bosscher, Madeleine 8
- Compositie Eyk, Ria van 10
- Compositie Scholten, Herman 26
- Compositie Tourlière, Michel 30
- Compositie Fruytier, Will 32
- Compositie Butrymowicz, Zofia 48
- Compositie in paars Eyk, Ria van 38
- D'n Oetel Kwanten, Zuster Jesualda (Joke) 54
- Deurornamenten Bruning, Gerard 56
- Deurornamenten hoofdingang Brunschot, Theo van 57
- Deurornamenten Thillart, Harry van de 6
- Glasplastiek Broek, Joop van den (glazenier) en Jacobs, Frans (ontwerper) 54
- Hommage aan Jeroen Bosch Muñoz de Ventosa, Aurelia 36
- Kabinetorgel Vool, Jan Jacob 24
- Koningin Juliana d'Hont, Pieter 51
- Koningin Wilhelmina Pallandt, Charlotte van 51
- Le Bois du Roi Prassinos, Mario 48
- Luchter Venini, glasatelier 22
- Nikè Imkamp-Van der Does de Willebois, Edith 12
- Olijfhout Appel, Karel 55
- Onbekend Onbekend 49
- Paardentorso Spronken, Arthur 47
- Portret koningin Beatrix Andriessen, Mari 50
- Portret koningin Juliana Verwey, Kees 50
- Provinciewapen Steenberg, Niel 46
- Renaud et Armide Prassinos, Mario 34
- Samenwerking Buynsters, Ton 47
- Stromen en groeien Hendrickx, Hub en Lennarts, Johan 57
- Teken Groth, Jan 28
- Uit voor en tegen een zaak die draait Slegers, Toon 40
- Un arbre, une maison Corneille (Cornelis Guillaume Beverloo) 55
- Van Voorst tot Voorst Dupuis, Toon 51
- Vendels Giezen, Krijn 14
- Vrouwenmantel, vrouwentongen Roosen, Maria 42
- Vruchten en dieren Appel, Karel 4
- Who is in charge of the titles here? Hicks, Sheila 18
- Zadeloverslagencampagne Melis, Jan Hein van 53
- Zeug met biggen Jansen, Kees 46
- Zonnebloemen Wiegersma, Pieter 16

Provinciehuis 's-Hertogenbosch

Een functionele jas met een warme voering

Het provinciehuis van Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch werd op 12 november 1971 feestelijk geopend door Koningin Juliana. Daarmee kwam een eind aan een lange en roerige bouwgeschiedenis.

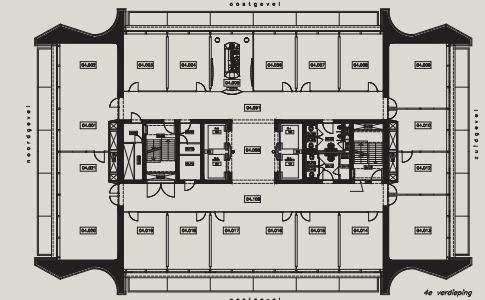
Halverwege de vorige eeuw bleek de noodzaak tot één onderkomen voor alle provinciale diensten, die op dat moment op verschillende plekken in 's-Hertogenbosch waren gehuisvest. In 1952 viel de beslissing. Een besloten prijsvraag moest de architect opleveren. Dat werd Hugh Aart Maaskant. Het duurde nog tien jaar voor er overeenstemming was over de plaats waar zijn provinciehuis zou verrijzen. De binnenstad had aanvanke-lijk de voorkeur, maar na vele discussies over evenzoveel

locaties werd gekozen voor een plaats aan de zuidrand van 's-Hertogenbosch. Maaskant paste zijn ontwerp aan. Hij gebruikte bij zijn presentatie een plat doosje, een aansteker en een stukje vlakgom om de vormen van het nieuwe provinciehuis aan te geven. Het gebouw is intussen al bijna veertig jaar een oriëntatiepunt voor de wijde omtrek.

De Rotterdammer Hugh Aart Maaskant (1907 – 1977) gold als een van de grootste architecten van het naoorlogse Nederland.

Niet alleen figuurlijk – hij stak 2.10 meter de lucht in. Een durver, een doener, die ons land onder meer het Groothandelsgebouw in Rotterdam, de Euromast, de Scheveningse Pier, de Neudeflat in Utrecht en de Hiltonhotels in Amsterdam en Rotterdam schonk. Maaskant zag het provinciehuis als de kroon op zijn werk. Het zou tevens het laatste gebouw zijn dat hij realiseerde.

Maaskants grootsheid verdween als sneeuw voor de zon toen het provinciehuis in 's-Hertogenbosch af was. Verguisd werd hij, omdat hij in 's-Hertogenbosch met het provinciehuis een gooi naar de eeuwigheid wilde doen. Maaskant had de St. Jan voorbij willen streven. Zijn critici noemden hem decadent, en een boegbeeld van een tijdperk dat voorgoed voorbij was. Dat laatste leek de drie decennia daarna bewaarheid, want de woonerven en de kneuterigheid voerden toen de boventoon. Tijden veranderen. Met de wending van het millennium kwam ook het 'grote gebaar' in de architectuur weer terug. Maaskant is in de tussentijd in ere hersteld en geldt weer als een groots architect. Als architect van een vooruitgang die hij om-armde. Hij hoefde misschien niet eens de St. Jan voorbij maar wilde de stad wel laten zien dat het na de St. Jan niet stil mocht blijven staan.

De signatuur van architect Hugh Aart Maaskant in de muur naast de hoofdingang van het provinciehuis

Hal provinciehuis

Een uitspraak van Maaskant luidt: "Als je een voornaam gebouw wilt maken, moet het eenvoudig in detaillering en materiaalkeuze zijn." Dit slaat bij uitstek op het Brabantse provinciehuis. Het mag dan door zijn vorm en vooral hoogte majestueus overkomen, er zit totaal geen opsmuk aan. Het enige 'frivole' is het zwevende dak in vleugelvorm, met daaronder de Statenzaal. De brede laagbouw en de 'ambtenarentoren' stralen vooral zakelijkheid uit; hier wordt gewerkt. Maaskant had het uitgangspunt dat een gebouw functioneel moest zijn; zo efficiënt mogelijk ingericht voor het doel waarvoor het is gebouwd.

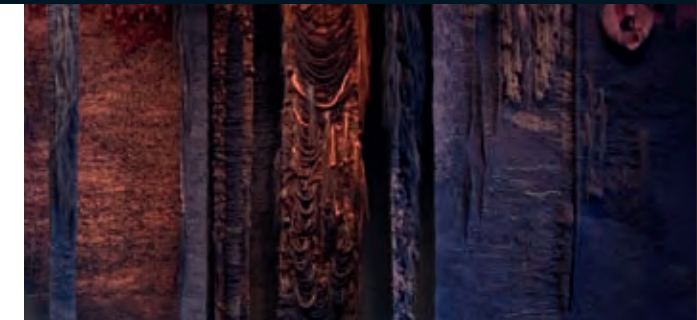
De hoofdropzet was dan ook helder: een grote laagbouw met twee verdiepingen met daarin de publieksruimten. In het midden van deze hal 'zweeft' de Statenzaal met het vleugelvormige dak. Daarnaast staat de hoogbouw van drieëntwintig verdiepingen, waarin de meeste ambtenaren werken. Het provinciehuis is omgeven door een grote waterpartij en een groot voorplein. Onder het gebouw kunnen zo'n vijfhonderd auto's parkeren. Het gebouw straalt onmiskenbaar de geest uit van de tijd waarin het ontworpen werd. De architect was ervan overtuigd dat het provinciehuis drie eeuwen dienst kon doen. Hij wilde een duidelijk herkenbaar gebouw, dat representatief moest zijn voor de

provincie en prettige werkruimtes moest bieden voor de bestuurders en ambtenaren. Daarin is hij in ieder geval geslaagd.

De uitvoering, zo bepaalde Maaskant, was in eerlijke bouwmaterialen en een strakke inrichting. De bouwmeester wilde geen bemoeienis met de binnenhuisarchitectuur (de keuze van bijvoorbeeld het kantoormeubilair, de vloerbekleding en de gordijnen). Wél stelde hij hoge eisen aan de artistieke aankleding. Van versiering was hij wars, maar kunst zou de eenvoud van het gebouw benadrukken. Het niveau van de kunstwerken moest hoog zijn en hun formaat moest passen bij de maat van het 'huis'. Pas dan zouden ze tot hun recht komen.

Rond 1970, toen Maaskant aan het provinciehuis werkte, kwam een kunstvorm tot wederopbloei: de textielkunst. Opdrachtgever en architect kwamen met het idee van een collectie wandkleden. Een wandkleed komt het best tot zijn recht in een openbaar, monumentaal gebouw. Even monumentaal als het kunstwerk zelf is. Zo krijg je een evenwicht van twee grootheden die elkaar versterken.

Maaskant oriënteerde zich bij de keuze van de kunstenaars nadrukkelijk Europees. Aan de collectie gaven naast

Nederlandse ook Poolse, Spaanse, Franse en Deense kunstenaars vorm. Daarbij werd meteen gesteld dat de collectie niet statisch mocht zijn. Er kwam een fonds waaruit in de loop der jaren meerdere wandkleden zijn aangekocht. Ook andere beeldende kunstuitingen zijn uit dit fonds gefinancierd.

De materialen die Maaskant gebruikte voor het provinciehuis, zijn beton, staal, glas, schoon metselwerk en hout. Aan de buitenkant geeft dat materiaal het gebouw de statige uitstraling. Aan de binnenkant, waar de materialen gevarieerder zijn toegepast, zorgt het juist voor warmte. De wandkleden versterken dat warme gevoel nog verder, niet in de laatste plaats door hun geluiddempende werking en het contrast met 'kille' bouwmaterialen als beton. Het provinciehuis 'past' als een functionele jas, met een prachtige, warme voering.

Het bestuur van de provincie

Vlag van de provincie Noord-Brabant

In het provinciehuis van Noord-Brabant in 's-Hertogenbosch zetelt (zoals dat zo mooi heet) het bestuur van de provincie. Dat bestuur bestaat uit Provinciale Staten (PS, het algemeen bestuur) en Gedeputeerde Staten (GS, het dagelijks bestuur). De voorzitter van het bestuur is de commissaris van de koningin.

Besturen

Nederland kent drie bestuurslagen: de gemeenten, het rijk en de Provincies. De Provincie 'gaat' over allerlei uiteenlopende terreinen: over ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, over natuur en milieu, economie, welzijn en cultuur. Om er maar een paar te noemen. Ook over de leefbaarheid in dorpen en steden en over de aanleg van bedrijventerreinen en (water)wegen. Bij de Provincie werken mensen met veel verschillende functies:

bijvoorbeeld landmeters en rekenmeesters, handhavers en beleidmakers. In de praktijk heeft iedere inwoner van Noord-Brabant elke dag wel te maken met een besluit of een dienst van de Provincie. Denk maar aan alle bussen in Noord-Brabant, of aan alle provinciale wegen. De 2,4 miljoen inwoners in Noord-Brabant kiezen elke vier jaar leden van Provinciale Staten. Zij benoemen de leden van Gedeputeerde Staten.

Vergaderen

De leden van Gedeputeerde Staten komen elke week in vergadering bij elkaar. Zij maken plannen (en nemen besluiten) over projecten, vergunningen, subsidies, bestemmingsplannen en nog veel meer. De politieke partijen in Provinciale Staten vergaderen daar over en controleren op die manier Gedeputeerde Staten. Net zoals in Den Haag de kamerleden de ministers en staatssecretarissen controleren. Provinciale Staten komen eens in de vijf weken bij elkaar. Deze vergaderingen zijn openbaar, dus iedereen kan altijd plaats nemen op de publieke tribune en meeluisteren. Ook is er gelegenheid voor een gesprek of discussie met één van de Statenleden tijdens de pauze of na afloop van de Statenvergadering.

Samenwerken

De medewerkers van de Provincie Noord-Brabant werken nauw samen met de collega's van de gemeenten in Noord-Brabant, met de waterschappen, en met mensen bij het rijk. Maar ook met medewerkers en bestuurders van belangen- en branche-organisaties en een grote verscheidenheid aan instellingen.

De Statenzaal, provinciehuis 's-Hertogenbosch

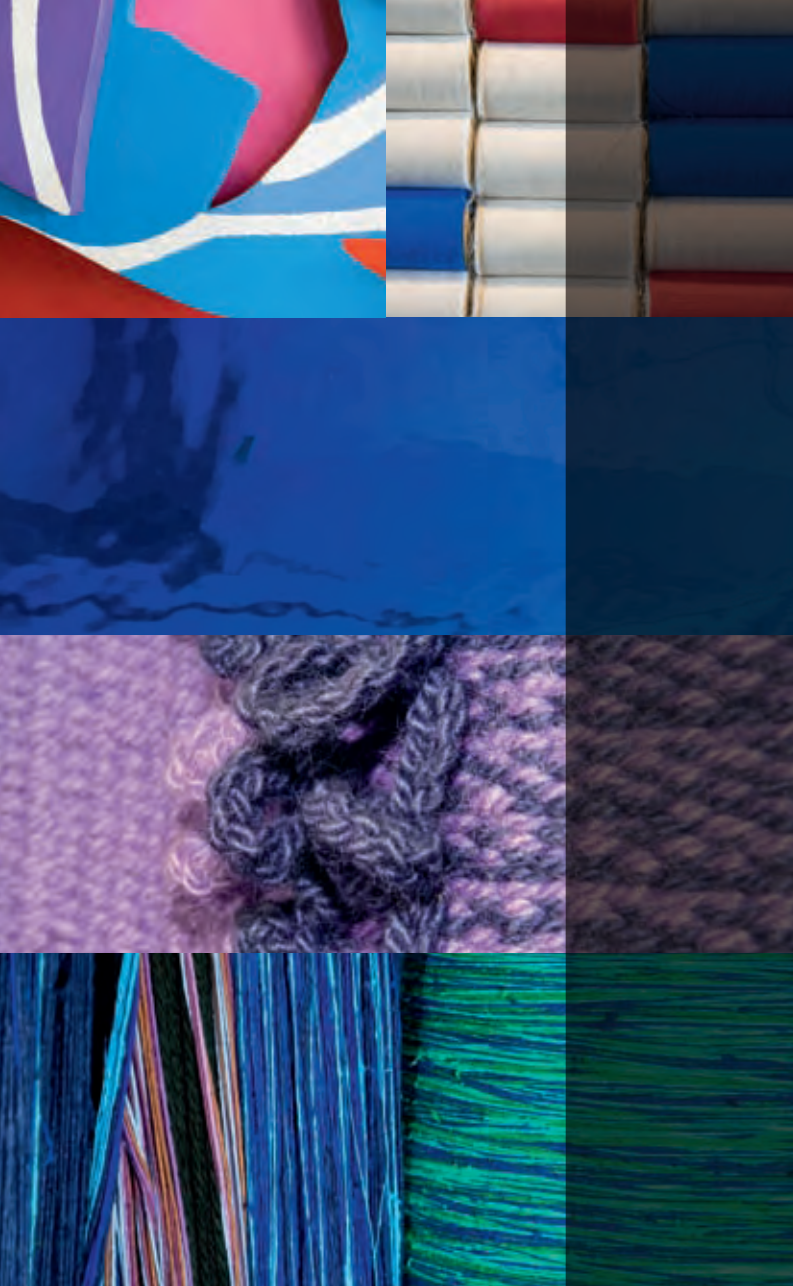

De grote hal van het provinciehuis in 's-Hertogenbosch

Rondleidingen

Het provinciehuis herbergt niet alleen GS en PS en ongeveer 1.450 ambtenaren, maar heeft ook een representatieve functie. Er komen jaarlijks vele duizenden mensen op bezoek. Dat kunnen bezoekers zijn die speciaal voor het gebouw komen, of mensen die een afspraak met iemand 'in huis' hebben. Vaak worden de bezoekers rondgeleid langs de kunstwerken in het provinciehuis. En niet in de laatste plaats verzorgt de VVV van 's-Hertogenbosch rondleidingen voor belangstellenden uit binnen- en buitenland langs de kunstwerken die in dit boek beschreven staan.

Colofon

Productie: bureau Communicatie, provincie Noord-Brabant

Tekst: Joost Klaverdijk en bureau Communicatie, provincie Noord-Brabant

Ontwerp: LaVerbe

Fotografie kunstwerken: Steef Croonen

Overige fotografie: Joep Lennarts, Olaf Smit, LaVerbe

Drukwerk: OBT bv

Uitgave van:

Provincie Noord-Brabant

Bureau Communicatie

Postbus 90151

5200 MC 's-Hertogenbosch

+31 (0)73 681 28 12

www.brabant.nl

info@brabant.nl

De makers van dit boek hebben alles in het werk gesteld om de kunstenaars op de hoogte te stellen van deze productie en toestemming te krijgen van het publiceren van foto's van hun werken.

1^e druk: september 2007

2^e druk: februari 2009

3^e druk: maart 2010

Bron: 'Een harnas met een zachte voering', door Maarten Beks; m.m.v. Ton Sipman, Liane Voormey en Urias Nootboom